

van het EVALUATIEPLAN GLB 2023-2027

Evaluatie van de verhuilde zoogkoelenpremie 4

Vlaanderen
is landbouw & zeevisserij

EVALUATIE VAN DE VERDELING VAN GLB-STEUN

Omschrijving:

Het doel van deze evaluatie is om de verdeling van inkomenssteun binnen het GLB te analyseren en te beoordelen in termen van effectiviteit en efficiëntie. Daarbij wordt specifiek gekeken naar hoe de steun verdeeld is over verschillende bedrijfstypes, bedrijfsgroottes, sectoren en leeftijdscategorieën van landbouwers. De evaluatie focust zich ook op kwetsbare groepen zoals jonge landbouwers en bedrijven met zoogkoeien die gekoppelde steun ontvangen. Deze focus sluit aan bij de bredere GLB-doelstelling om een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkrachtige landbouwsector in de hele Unie te ondersteunen (SpD.01).

De evaluatieactiviteit wordt methodologisch ingebed in het gestructureerd en hiërarchisch systeem van indicatoren dat wordt gebruikt om de uitvoering en impact van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in Vlaanderen te analyseren. Dit systeem is opgebouwd uit meerdere lagen die samen een logisch en beleidsmatig samenhangend geheel vormen. Indicatoren zijn gegroepeerd in blokken en subgroepen, elk met een specifieke focus binnen de evaluatie- en rapporteringsstructuur. Deze blokken behandelen het hervormingspad, de uitgaven, de Vlaamse invulling van het GLB en de gerealiseerde uitbetalingen. Deze evaluatieactiviteit maakt gebruik van indicatoren uit het Algemeen Betaalsysteem van het Vlaams betaalorgaan van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij, data omtrent dieren aantallen beschikbaar bij de Vlaamse Landmaatschappij (VLM), etc. Deze gegevens worden geanalyseerd op basis van verschillende criteria, zoals bedrijfstype, leeftijd van de landbouwers, en geografische verdeling per provincie.

De analyse omvat zowel de betalingen vanuit Pijler 1 als Pijler 2 en behandelt onder andere de rechtstreekse betalingen, de gemeenschappelijke marktordening (GMO) voor groenten en fruit, de investeringssteun vanuit het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF), de agromilieuklimaatmaatregelen (AMKM) gerelateerd aan biologische landbouw en boslandbouw, de maatregelen met betrekking tot opleiding, advies en innovatie, en de maatregel rond plattelandsontwikkeling en LEADER.

Kortom, de analyse biedt een gedetailleerd overzicht van de verschillende steunmaatregelen en hun verdeling, met een focus op de methodologische aanpak en de gebruikte indicatoren.

Situering

Criteria:

- Effectiviteit
- Efficiëntie

Specifieke- en/of horizontale doelstelling:

- SpD. 01 - Het bieden van steun met het oog op een leefbaar bedrijfsinkomen en veerkracht van de landbouwsector in de hele Unie

Evaluatiethema('s) en -vra(a)g(en):

////////////////////////////////////

Betrokken maatregelcluster:

- Alle maatregelen

Resultaten

Titel: Wegwijs in de GLB-indicatoren (2025)

Auteur(s): Agentschap Landbouw en Zeevisserij

Samenvatting:

Deze analyse biedt een gedetailleerd beeld van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in Vlaanderen aan de hand van 11 indicatoren die de verdeling van de steun beschrijven. De indicatoren worden in detail gepresenteerd op de officiële website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij. De indicatoren zijn onderverdeeld in twee hoofdblokken:

Hervormingspad en Uitgaven van het GLB: Het eerste blok van indicatoren behandelt het hervormingspad en de uitgaven van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid. Deze drie indicatoren geven samen een overzicht van de evolutie van het GLB op Europees niveau, de budgettaire invulling ervan in Vlaanderen en de strategische keuzes die Vlaanderen maakt binnen het nieuwe beleidskader. Ze schetsen een duidelijk beeld van de beleidsmatige, financiële en inhoudelijke koers die Vlaanderen vaart. Daarbij wordt geïllustreerd hoe het beleid evolueert naar een meer resultaatgericht, eerlijker en groener landbouwbeleid, in lijn met de Europese Green Deal en bredere maatschappelijke verwachtingen.

Vlaamse Betalingen: Het tweede blok indicatoren belicht de concrete uitvoering van het beleid in Vlaanderen. Hieruit blijkt hoe Vlaanderen middelen inzet voor inkomenssteun, investeringen, generatiewissel en ecologische verbintenissen. De indicatoren tonen de spreiding van steun over landbouwtypes, regio's en leeftijdsgroepen, en benadrukken het belang van gerichte ondersteuning voor jonge landbouwers, duurzame productie en innovatie.

In 2023 werd in totaal 424 miljoen euro uitgekeerd, waarvan het grootste deel naar inkomenssteun ging. De steun is sterk geconcentreerd in sectoren zoals melkvee en glastuinbouw. Opvallend is dat jonge landbouwers een relatief groot aandeel van de middelen ontvangen. Vlaanderen investeert bovendien via het VLIF fors in modernisering en in de opstart van jonge landbouwers. Ook ecologische maatregelen, zoals agromilieuklimaatmaatregelen, ecoregelingen en steun voor biolandbouw, nemen een prominente plaats in.

Deze indicatoren maken duidelijk hoe Vlaanderen inzet op duurzaamheid, verjonging van de sector en een doelgerichte verdeling van middelen. De analyse biedt daarmee waardevolle inzichten voor het verder vormgeven van een toekomstgericht landbouwbeleid.

Link: <https://landbouwcijfers.vlaanderen.be/landbouw/totale-landbouw/glb-0-wegwijs-de-glb-indicatoren>

Indicator 6 onderzoekt de evolutie van de steun aan de zoogkoeienhouderij in Vlaanderen van 2010 tot 2023 binnen het kader van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Dit onderzoek richt zich op veranderingen in budgetten, het aantal begunstigde landbouwers en de impact van beleidswijzigingen. In deze periode is de steun aan de zoogkoeienhouderij aanzienlijk verminderd. Het budget daalde van 29,7 miljoen euro in 2010 naar 15,8 miljoen euro in 2023, wat neerkomt op een afname van bijna 47%. Ook het aantal landbouwers dat deze steun ontvangt, is gedaald van 5.829 in 2010 tot 2.745 in 2023, een daling van bijna 53%.

De daling van de steun en het aantal begunstigde landbouwers weerspiegelt de structurele veranderingen in de sector en de impact van beleidswijzigingen binnen het GLB. Verdere studies zijn nodig om de lange termijneffecten van deze veranderingen op de duurzaamheid van de zoogkoeienhouderij te evalueren.

////////////////////////////////////

BEVRAGING HOUDING LANDBOUWERS TEN OPZICHTE VAN DE GROENE ARCHITECTUUR

Omschrijving:

In deze evaluatieactiviteit analyseren we de houding van landbouwers ten opzichte van de groene architectuur door middel van een elektronische enquête, uitgevoerd door het Agentschap Landbouw en Zeevisserij. We willen inzicht krijgen in de factoren die de opname en toepassing van maatregelen bepalen, zowel bij landbouwers die deelnemen aan het GLB-SP als bij degenen die dat niet doen. De enquête peilt naar redenen voor opname en niet-opname, waargenomen effecten, algemene houding ten opzichte van natuur en milieu, en sociale drukfactoren. Daarnaast bevragen we de maatregelspecifieke voorwaarden en zoeken we naar knelpunten en verbetervoorstellen. De resultaten van de enquête zullen helpen om de voorwaarden te optimaliseren, de opnamegraad te bevorderen en input te leveren voor de opmaak van een volgend GLB.

Ook de bevindingen onder het PATTERN-project worden in deze evaluatieactiviteit opgenomen. Het PATTERN-project (<https://pattern-heu.eu/>) is een Europees project met als doel een methode te ontwikkelen om de economische impact van klimaat- en milieubeleidsacties te evalueren. Het project onderzoekt deze impact voor, tijdens en na de uitvoering van het beleid. Hierbij worden verschillende beleidsacties voor het klimaat en milieu geanalyseerd. Het project loopt van 1 juni 2022 tot en met 31 mei 2025. Er zijn vijf concrete cases waarin de economische impact wordt onderzocht: In Vlaanderen loopt een casestudie naar de vrijwillige agromilieuklimaatmaatregelen en ecoregelingen in de landbouw. De Vlaamse Landmaatschappij (VLM) coördineert de Vlaamse “case study”. Samen met de Universiteit Antwerpen onderzoekt de VLM de redenen waarom landbouwers al dan niet beheerovereenkomsten of ecoregelingen uitvoeren

Situering

Criteria:

- Efficiëntie

Specifieke- en/of horizontale doelstelling:

- SpD.04 - Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen
- SpD.05 - Bevordering van de duurzame ontwikkeling en het efficiënte beheer van natuurlijke hulpbronnen zoals water, bodem en lucht, onder meer door de afhankelijkheid van chemische middelen te verkleinen
- SpD.06 - Bijdragen tot het tot staan brengen en ombuigen van biodiversiteitsverlies, tot versterking van ecosysteemdiensten en tot de instandhouding van habitats en landschappen

Evaluatiethema('s) en -vra(a)g(en):

Overkoepelend evaluatie (10): o.a administratieve vereenvoudiging, efficiëntie, relevantie, coherentie, EU toegevoegde waarde

10.1 - Administratieve vereenvoudiging: In hoeverre heeft vereenvoudiging van het GLB-uitvoeringssysteem gezorgd voor een verlaging van administratieve lasten voor begunstigden en voor de betrokken administraties?

- Maatregelen:**

- ## Resultaten

Auteur(s): S. Anougmar, L. Fockaert, K. Michiel, S. Van Passel, S. Van Schoubroeck

In het kader van de meest recente hervorming van het Europees Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (2023-2027) zijn nieuwe vrijwillige milieuvriendelijke maatregelen ingevoerd. Deze maatregelen, eco-schema's genoemd, zijn regelingen voor één jaar met beperkte beperkingen. Ze worden daarom als flexibeler beschouwd dan de herziene en meer veeleisende agromilieuklimaatmaatregelen (AECM). De invoering van de nieuwe milieuregelingen, naast de AECM, roept vragen op over 1) de acceptatie van de milieuregelingen door boeren, en 2) de impact op de toepassing van de AECM. Zouden boeren liever doorgaan met de vertrouwde maatregelen of kiezen voor de nieuwe, minder beperkende en kortere

Link: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0264837725000584>

EVALUATIE EN OPVOLGING VAN DE LEEFTIJDSTRUCTUUR VAN LANDBOUWERS EN HET AANDEEL VAN DE JONGE LANDBOUWERS DAARIN

Omschrijving:

Deze evaluatieactiviteit gaat in op de leeftijdstructuur van de landbouwers, inclusief het aandeel jonge landbouwers hierin en de evolutie van het aantal jonge landbouwers. De leeftijdstructuur wordt in meer detail bekeken naargelang gender, bedrijfstype, bedrijfsgrootte en inkomen.

Daarnaast zullen er ook kwalitatieve analyses gebeuren van de aanvullende betaling voor jonge landbouwers, de VLIF-steun voor opstart en overname door jonge landbouwers en de verhoogde VLIF investeringssteun voor jonge landbouwers (vb. de jongerenbonus, de verhoogde steun voor ammoniak-emissiearme systemen). Wat de aanvullende betaling voor jonge landbouwers betreft wordt dit methodologisch deels ingebed in het gestructureerd en hiërarchisch systeem van indicatoren dat wordt gebruikt om de uitvoering en impact van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in Vlaanderen te analyseren. Dit systeem is opgebouwd uit meerdere lagen die samen een logisch en beleidsmatig samenhangend geheel vormen. Indicatoren zijn gegroepeerd in blokken en subgroepen, elk met een specifieke focus binnen de evaluatie- en rapporteringsstructuur. De focus op aanvullende betaling voor jonge landbouwers wordt specifiek gelegd in indicator 07 (=Jonge landbouwers).

Situering

Criteria:

- Effectiviteit

Specifieke- en/of horizontale doelstelling:

- SpD.07 - Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden

Evaluatiethema('s) en -vra(a)g(en):

Evaluatiethema 4: Jonge landbouwers

4.1 - In hoeverre hebben de GLB-SP interventies bijgedragen aan het bevorderen van de instroom en de verjonging in de landbouwsector

Betrokken maatregelcluster:

- Inkomensteunmaatregelen
- VLIF maatregelen

Maatregelen:

- 1.03 - Aanvullende inkomenssteun voor jonge landbouwers
- 3.22 - VLIF Productieve investeringen voor verdere verduurzaming op landbouwbedrijven
- 3.23 - VLIF Productieve groene investeringen op landbouwbedrijven
- 3.28 - VLIF - Opstart en overname door jonge landbouwers

EVALUATIE VAN OPNAMEGRAAD GLB-MAATREGELEN DOOR JONGE LANDBOUWERS

Omschrijving:

In deze evaluatieactiviteit wordt voor de verschillende maatregelen een analyse gemaakt van het aandeel jonge landbouwers in de steun per (groep van) maatregel(en). Speciale aandacht hierin gaat naar de toegang tot kennis en advies voor jonge en nieuwe landbouwers. Voor een aantal vormingsactiviteiten zal er na de vorming gekeken worden hoeveel deelnemers er als nieuwe landbouwer zijn gestart. Dit wordt methodologisch deels ingebed in het gestructureerd en hiërarchisch systeem van indicatoren dat wordt gebruikt om de uitvoering en impact van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) in Vlaanderen te analyseren. Dit systeem is opgebouwd uit meerdere lagen die samen een logisch en beleidsmatig samenhangend geheel vormen. Indicatoren zijn gegroepeerd in blokken en subgroepen, elk met een specifieke focus binnen de evaluatie- en rapporteringsstructuur. Indicator 09 (VLIF – Investeringssteun) en indicator 11 (AMKM, ecoregelingen, steun voor bio) behandelen de opnamegraad van deze regelingen door jonge landbouwers.

Situering

Criteria:

- Effectiviteit

Specifieke- en/of horizontale doelstelling:

- SpD.07 - Het aantrekken en vasthouden van jonge landbouwers en andere nieuwe landbouwers en bevordering van duurzame bedrijfsontwikkeling in plattelandsgebieden

Evaluatiethema('s) en -vra(a)g(en):

Evaluatiethema 4: Jonge landbouwers

4.1 - In hoeverre hebben de GLB-SP interventies bijgedragen aan het bevorderen van de instroom en de verjonging in de landbouwsector

Betrokken maatregelcluster:

- Ecoregelingen en AMKM
- VLIF maatregelen

Maatregelen:

- 1.05 - Behoud meerjarig grasland
- 1.06 - Ecologisch beheerd grasland
- 1.07 - Organisch koolstofgehalte bouwland
- 1.08 - Ecoteelten
- 1.09 - Voortzetting biologische landbouw
- 1.10 - Bufferstroken
- 1.11 - Mechanische onkruidbestrijding
- 1.12 - Teelttechnische erosiebestrijdende technieken
- 1.13 - Gewasrotatie (Vruchtafwisseling met vlinderbloemigen)
- 1.14 - Precisielandbouw 1.0
- 1.15 - Precisielandbouw 2.0

Jonge landbouwers (jonger dan 40 jaar) ontvangen aanzienlijke ondersteuning via diverse interventies. In 2023 werd 20,3% van de agromilieuklimaatmaatregelen (AMKM) toegekend aan deze groep, wat een lichte daling betekent ten opzichte van 2022. Met betrekking tot ecoregelingen kwam bijna een kwart van de beschikbare middelen hen ten goede. Opvallend is dat jonge landbouwers het hoogste gemiddelde steunbedrag ontvingen in vergelijking met andere leeftijdscategorieën. Bovendien ging in 2023 bijna 36% van de biologische steun naar jonge landbouwers, hetgeen hun significante bijdrage aan de biologische landbouwsector onderstreept.

2025 Bijlage II: Evaluatie-activiteiten 2025 pagina 13 van 17

EVALUATIE REDUCTIE ENTERISCHE EMISSIES IN HET KADER VAN HET GLB

Omschrijving:

Deze evaluatieactiviteit analyseert de reductie van enterische emissies in het kader van het GLB 2023-2027. Binnen het GLB wordt hieraan vooral bijgedragen via de ecoregeling voedermanagement bij rundvee, die verschillende voedermanagementmaatregelen ondersteunt uit het Convenant Enterische Emissies Rundvee (CEER).

De evaluatie hiervan steunt in eerste instantie op onderdelen van de evaluatie van het CEER. Het CEER werd in 2019 ondertekend door vijftien partners uit de agroketen en de Vlaamse overheid en loopt tot 2030. Het heeft als doel de broeikasgasemissies uit verteringsprocessen bij rundvee te verminderen via maatregelen rond bedrijf- en veestapelmanagement, voedermanagement en genetica en selectie. Sinds 2023 is de ondersteuning van een aantal voedermanagementmaatregelen ingebed in het GLB 2023-2027 en vormt ze een belangrijk instrument om de vrijwillige toepassing ervan te stimuleren.

In 2025 wordt een analyse uitgevoerd na te gaan of de uitvoering van de maatregelen van het CEER voldoende op schema ligt om de reductiedoelstellingen te behalen en of bijkomende maatregelen nodig zijn. Deze evaluatie onderzoekt de toepassing van de maatregelen in de praktijk, de gerealiseerde emissiereducties en de knelpunten voor verdere opschaling.

De analyse steunt op administratieve gegevens, wetenschappelijke studies en informatie over de uitvoering van de ecoregelingen. Voor de voedermanagementmaatregelen wordt nagegaan hoeveel landbouwers deelnemen, welke maatregelen worden toegepast en welke klimaatwinst dit oplevert. Op basis van de uitbetaalde dossiers wordt de effectieve methaanreductie berekend en worden de kosten afgezet tegen de behaalde klimaatwinst, om de efficiëntie van de maatregelen te beoordelen.

Samen bieden deze inzichten een onderbouwd beeld van de werking van het CEER en van de bijkomende inspanningen die nodig zijn om de klimaatdoelstellingen te realiseren.

Situering

Criteria:

- EU toegevoegde waarde

Specifieke- en/of horizontale doelstelling:

- SpD.04 - Bijdragen tot matiging van en aanpassing aan klimaatverandering, onder meer door de uitstoot van broeikasgassen terug te dringen en meer koolstof vast te leggen, en duurzame energie te bevorderen

Evaluatiethema('s) en -vra(a)g(en):

Evaluatiethema 3: Klimaat, milieu en biodiversiteit

3.1 - In hoeverre hebben de GLB-SP interventies bijgedragen aan het verminderen van broeikasgasemissie en aan de bodemkoolstofopslag uit de Vlaamse landbouwsector?

Betrokken maatregelcluster:

- Ecoregelingen

Maatregelen:

- 1.17 - Voedermanagement bij rundvee

Resultaten

Titel: Evaluatie convenant enterische emissies rundvee

Auteur(s): Agentschap voor Landbouw en Zeevisserij

Samenvatting:

Deze analyse werd uitgevoerd om na te gaan of de uitvoering van de maatregelen voldoende op schema ligt om de reductiedoelstellingen van het CEER te behalen en of bijkomende maatregelen nodig zijn.

Deze evaluatie onderzoekt de toepassing van de maatregelen in de praktijk, de gerealiseerde emissiereducties en de knelpunten voor verdere opschaling.

De maatregelen met het grootste directe en snelle reductiepotentieel zijn de voedermaatregelen. Door het rantsoen aan te passen en specifieke additieven toe te voegen, kan de methaanproductie per dier dalen met percentages tussen ongeveer vijf en zeventig procent. Producten zoals 3-NOP, nitraat of geëxtrudeerd lijnzaad zijn hiervoor het belangrijkste voorbeeld. De meeste maatregelen werden pas vanaf 2022 breed toepasbaar omdat er eerst grondig onderzoek, wetenschappelijke toetsing en Europese goedkeuring nodig was. Om landbouwers te ondersteunen bij de extra kosten voor deze producten werd een subsidie ontwikkeld via de pre-ecoregeling voedermanagement in 2022 en vervolgens via de ecoregeling voedermanagement in 2023, 2024 en 2025.

De resultaten van die (pre-)ecoregelingen tonen een evolutie met trage maar duidelijke groei. In 2022 dienden 83 landbouwers een aanvraag in, waarvan uiteindelijk 27 dossiers werden uitbetaald. In 2023 steeg dat naar 58 uitbetaalde dossiers. In 2024 maakte de regeling een grote sprong voorwaarts: 224 aanvragen, waarvan er 202 effectief in de broeikasgasinventaris werden opgenomen. In 2025 werden 199 aanvragen ingediend. De maatregel 3-NOP blijkt jaar na jaar de populairste, gevolgd door geëxtrudeerd lijnzaad. De toename in 2024 hangt samen met hogere subsidies, vereenvoudigde voorwaarden en het schrappen van maatregelen die in de praktijk nauwelijks werkbaar bleken.

Onlangs bleef de vooruitgang van de totale bijdrage aan de klimaatdoelstelling voorlopig zeer beperkt. In 2023 leverden de voedermaatregelen ongeveer 3 kiloton CO₂-equivalent aan vermeden uitstoot op, in 2024 steeg dat naar ongeveer 20 kiloton. Dat is slechts een fractie van de 438 kiloton die nog moet worden gerealiseerd tegen 2030 om de doelstelling te halen. Zelfs als alle melkkoeien de meest krachtige maatregel zouden krijgen (3-NOP), zou het totale reductiepotentieel onvoldoende zijn om de doelstelling alleen met voedermanagement te halen. Ook de maatregelen op vlak van bedrijfsmanagement en genetica moeten dus bijdragen, net als de natuurlijke verwachte afname van de rundveestapel.

Dat de toepassing nog achterblijft, heeft verschillende oorzaken. Veel landbouwers vinden de meerkosten te hoog, zelfs met subsidie. Sommige maatregelen hebben ingewikkelde of strikte randvoorwaarden waardoor ze moeilijk praktisch toepasbaar zijn. Er bestaat bij een deel van de sector ook bezorgdheid over mogelijke gevolgen voor diergezondheid of melkproductie, ondanks het wetenschappelijk bewijs dat de maatregelen veilig zijn. Daarnaast is er wantrouwen tegenover de overheid en de vrees dat inspanningen niet zullen worden erkend wanneer later bijkomende verplichtingen worden opgelegd. De

////////////////////////////////////

Naast voedermanagement dragen ook bedrijfsmatige en genetische maatregelen bij aan emissiereductie. Bij bedrijf- en veestapelmanagement is er nog aanzienlijk potentieel: een lagere leeftijd bij eerste kalving, een lager vervangingspercentage en een hogere levensduur van melkkoeien kunnen leiden tot minder jongvee en lagere emissies. Voor gespecialiseerd melkvee wordt het reductiepotentieel tegen 2030 geraamd op circa 105 kiloton CO₂-equivalent. Binnen genetica en selectie zijn er zowel korte- als middellangetermijnsporen. Gebruikskruisingen en dubbeldoelrassen kunnen op korte termijn het aantal dieren en de emissies beïnvloeden, terwijl een fokwaarde voor methaan op middellange termijn de methaanintensiteit geleidelijk kan verlagen. Deze effecten worden pas substantieel bij een voldoende hoge adoptiegraad en een effectieve daling van de veestapel.

Link: <https://www.vlaanderen.be/publicaties/evaluatie-convenant-enterische-emissies-rundvee>